

Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна рада
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Наукове товариство студентів, магістрантів, аспірантів,
докторантів і молодих учених

*Збірник
матеріалів всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції*

«Студентська молодь у науці»

11 травня 2026 року

Студентська молодь у науці: матеріали всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Хмельницький, 11 травня 2026 р.)

УДК 37.013-057.876 (063)

ББК 74.489.278,215.1

С 88

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
(протокол № 6 від 27 травня 2026 р.)*

С 88 Студентська молодь у науці: матеріали всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 11 трав. 2026 р.). Хмельницький: ХГПА, 2026. 403 с.

Редакційна колегія: **Шоробура Інна Михайлівна**, в.о.ректора Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (голова); **Галус Олександр Мар'янович**, проректор з наукової роботи ХГПА, доктор педагогічних наук, професор (співголова); **Поліщук Олександр Сергійович**, проректор з науково-педагогічної роботи ХГПА, доктор філософських наук, професор; **Ворник Марія Миколаївна**, проректор з міжнародної діяльності ХГПА, кандидат педагогічних наук, доцент; **Біницька Олена Петрівна**, проректор з економічних питань ХГПА, кандидат економічних наук, доцент; **Дарманська Ірина Миколаївна**, декан факультету початкової освіти та філології ХГПА, доктор педагогічних наук, професор; **Пісоцька Леоніда Станіславівна**, декан факультету дошкільної освіти та психології ХГПА, кандидат педагогічних наук, доцент; **Бучківська Галина Вікентіївна**, декан гуманітарного факультету ХГПА, доктор педагогічних наук, професор; **Крищук Богдан Степанович**, начальник наукового відділу ХГПА, кандидат педагогічних наук, професор; **Крищук Валентина Леонідівна**, методист наукового відділу ХГПА, кандидат філологічних наук, доцент; **Бочуля Максим**, голова Наукового товариства студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХГПА.

Матеріали всеукраїнської студентської науково-практичної конференції включають статті з актуальних проблем педагогіки, психології, соціальної роботи, філології, історії, культурології, мистецтва, дизайну, туризму, фізичної культури, менеджменту, права.

Цей матеріал адресований науковцям, аспірантам, студентам, педагогам-практикам.

Рецензенти:

Галус О.М. – проректор з наукової роботи ХГПА, доктор педагогічних наук, професор;

Поліщук О.С. – проректор з науково-педагогічної роботи ХГПА, доктор філософських наук, професор.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Щегорцова Марія</i> Психосоціальна підтримка як ресурс зниження ризику ПТСР у внутрішньо переміщених осіб.....	10
<i>Шелест Микола</i> Дослідження випадків комунікативних збоїв у збройних силах як наслідку лінгвістичної несумісності учасників взаємодії.....	12
<i>Липовець Олександра</i> Стратегії передачі іншомовних вкраплень у художньому перекладі (на матеріалі роману Шей Янгблад «Black Girl in Paris»).....	14
<i>Іванюк Софія, Павлишин Вікторія</i> Цифрова трансформація навчання в початковій школі: реалізація математичної та мовно-літературної освітніх галузей через застосунок «Вивчаю – не чекаю».....	17
<i>Москаленко Тетяна</i> Міжнародний досвід профорієнтаційної роботи з підлітками.....	20
<i>Москаленко Олександр</i> Формування культури «екологічної» взаємодії дітей через розвиток soft skills у дитячому таборі.....	22
<i>Сірецька Олександра</i> Використання міні-проектів для формування ціннісного ставлення до власного здоров'я у молодших школярів.....	25
<i>Лубко Ксенія</i> Ефективні способи запам'ятовування англійських слів та текстів	28
<i>Мациплюк Тетяна</i> Цифрові практики фан-спільнот як інструменти популяризації медіатексту (на прикладі фандомів «Гаррі Поттера» та «Все заради гри»).....	31
<i>Клименко Анастасія</i> Зв'язок між рівнем стресу та якістю сну у цивільних осіб.....	34
<i>Лазарик Діана</i> Роль гри у подоланні стресу в дітей дошкільного віку в умовах війни.....	37
<i>Іонець Єлисавета</i> Особливості формування громадянської компетентності в учнів початкової школи.....	40
<i>Мацько Альбіна</i> Самооцінка як чинник залученості індивіда у спортивну діяльність.....	43
<i>Гірник Анна-Марія, Оркуш Наталія</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій у початковій школі засобами освітньої платформи Edugames.....	45
<i>Чвак Марта, Завада Тетяна</i> Організація освітнього процесу в початковій школі з використанням Seesaw.....	48
<i>Ігнатюк Марія</i> Предметно-ігрове середовище мінімузею як засіб соціалізації дітей дошкільного віку.....	52

<i>Бочуля Максим</i> Міжнародна співпраця кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії: Україна – Туреччина – Канада.....	54
--	----

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ ПЕДАГОГІКА

<i>Блажко Анастасія</i> Creating an authentic communicative environment in English lessons.....	62
<i>Боднар Олена</i> Використання технології слухацького аналізу музичних творів у розвитку емоційно-ціннісного сприймання музики.....	66
<i>Бойко Марія</i> Моделювання процесу формування риторичної майстерності майбутніх педагогів.....	69
<i>Борщевська Ірина</i> Формування мистецько-творчої компетентності у дітей старшого дошкільного віку засобами казки.....	72
<i>Венгрин Ірина</i> Соціалізація молодших школярів як сучасна педагогічна проблема.....	74
<i>Вовк Христина</i> Педагогічний супровід формування уміння вчитися у молодших школярів на уроках образотворчого мистецтва.....	76
<i>Гес Кароліна</i> Формування монологічного мовлення у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку засобами карток Пассаторе.....	79
<i>Глушенкова Анна</i> Спостереження та аналіз як компоненти когнітивної основи логіко-математичної компетентності дітей дошкільного віку у STREAM-середовищі.....	82
<i>Доленко Катерина</i> Сутність та структура професійної компетентності вчителя-художника в сучасних вимірах.....	86
<i>Жох Вікторія</i> Особливості організації роботи у виробничих майстернях для учнів з особливими освітніми потребами.....	90
<i>Засць Тетяна</i> Особливості організації інклюзивного освітнього середовища.....	93
<i>Карасевич Оксана</i> Види аналізу художнього твору на уроках української літератури.....	97
<i>Кирильчук Злата</i> Можливості дихальних вправ як засобу корекції темпо-ритмічної сторони мовлення дітей з ринолалією.....	101
<i>Коваленко Андрій</i> Упровадження технологій соціально-емоційного навчання в умовах дистанційної освіти.....	103
<i>Козік Юлія, Дейнега Вікторія</i> «Мишеняткова абетка» як інноваційний засіб розвитку мовлення та читацької компетентності молодших школярів.....	106
<i>Колесніков Володимир</i> Формування хронологічної компетентності школярів засобами роботи з історичними джерелами.....	109
<i>Кондратюк Валерія</i> Using AI chat bots to expand vocabulary.....	112

Кравченко Олеся Педагогічні умови формування стресостійкості учнів початкових класів в умовах воєнного стану.....	115
Криворучко Ілля Іван Боберський у рецепції Тараса Франка: формування педагогічних ідеалів.....	118
Ліщук Лілія Гейміфікація навчання хімії як засіб підвищення пізнавальної активності учнів	121
Лукашук Аліна Використання ШІ-чат-ботів для розширення словникового запасу.....	124
Ляпіна-Громова Дарина Формування громадянської та патріотичної ідентичності у дітей дошкільного віку за допомогою технології «Входження в картину».....	128
Медзата Єлизавета Педагогічні умови організації групової навчальної діяльності здобувачів початкової освіти у процесі вивчення мовно-літературної освітньої галузі.....	132
Мельник Оксана Учніський колектив як середовище формування лідерських якостей молодших школярів.....	135
Мудранинець Софія Проєктна діяльність у технологічній галузі як засіб формування комунікативної компетентності учнів початкової освіти.....	138
Немеш Дарина Естетична рецепція художніх творів старшокласниками на уроках української літератури в 10–11 класах.....	141
Нестерук Вікторія Особливості реалізації різних типів проєктів на уроках української літератури в старших класах ЗЗСО.....	143
Огороднік Олександра Особливості організації взаємодії між дітьми старшого дошкільного віку в процесі сюжетно-рольових ігор.....	147
Онищук Олександр Брейкінг як новітній вид спорту: еволюція, структура рухової діяльності та соціально-педагогічне значення.....	149
Оніщук Аліна Трансформація фахових компетентностей випускника в умовах реального виробничого середовища: досвід дуальної освіти.....	151
Остапчук Валерія Реалізація проблемного навчання у закладах вищої освіти.....	154
Подзерей Наталія Інтерактивний діалог осмислення сучасної прози старшокласниками на уроках зарубіжної літератури.....	158
П'явчук Христина Трансформація візії контroversійних питань спільної українсько-польської минувшини в шкільному курсі історії (на прикладі операції «Вісла»).....	162
Рибалтовська Анастасія Роль студентського самоврядування у розвитку спортивно-масового руху у ЗВО.....	166
Роціна Валерія Гейміфікація як ефективний засіб навчання молодших школярів.....	169

Рудик Анастасія The evolution of the teacher's role in the communicative approach: from instructor to facilitator.....	172
Рудь Олександра Педагогічні умови стимулювання мотивації навчання першокласників.....	176
Сасевич Олена, Петришин Софія Інтерактивні вправи LearningApps як засіб візуалізації матеріалу в початковій школі.....	179
Семеляк Валерія Формування емоційного інтелекту у дітей дошкільного віку.....	182
Синюк Катерина Communication tasks for different age groups.....	185
Соломон Анастасія Методологічні підходи до розвитку суб'єктності молодших школярів.....	188
Софіян Діана Використання цифрових технологій у навчальному процесі	191
Старух Алла Методичні підходи використання елементів проблемного навчання під час вивчення інтегрованого курсу «Пізнаємо природу».....	193
Стороженко Катерина Використання гейміфікації на уроках української мови в 10-11 класах ЗЗСО.....	195
Твердохліб Іоанн Використання інтегрованих модулів фізичної культури для формування ключових компетентностей учнів середніх класів.....	197
Томин Марія Розвиток мислення як основа інтелектуального розвитку молодших школярів.....	200
Фіньк Єлизавета Мовленнєва взаємодія в системі «педагог-дитина-батьки» як чинник розвитку мовлення дошкільника.....	202
Фіньк Єлизавета Психолого-педагогічні умови адаптації першокласників до навчання у школі.....	204
Хапава Єкатеріна Сучасні підходи до навчання граматики німецької мови у старшій школі.....	207
Харченко Олена Педагогічний потенціал українських народних ігор у мистецькій освіті початкової школи.....	209
Хільченко Інна Mobile application for learning English vocabulary: overview and recommendation introduction.....	212
Чернявська Ліка Інтеграція освітніх дисциплін у початковій школі як засіб підвищення ефективності навчального процесу.....	216
Чорноус Ганна Інноваційні технології навчання як засіб розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.....	219
Штунь Олександр Методика використання квест-технологій для діагностики та корекції знань учнів з хімії в умовах диференційованого навчання.....	223

<i>Ярмолинська Анна</i> Танець як інструмент гармонійного розвитку в контексті НУШ.....	225
---	-----

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ ПСИХОЛОГІЯ, СОЦІАЛЬНА РОБОТА

<i>Варанкіна Марія</i> Соціально-психологічні особливості співзалежних стосунків та їх практичне опрацювання.....	229
<i>Волошина Олена</i> Комунікаційні стратегії у рекрутингових кампаніях сил оборони: соціально-психологічний аналіз впливу.....	232
<i>Жулід Маріанна</i> Емоційна рівновага дітей дошкільного віку в умовах війни.....	234
<i>Іванова Яна</i> Психолінгвістичні особливості сприйняття іноземної мови в умовах стресу.....	237
<i>Кабарчук Дар'я</i> Вплив рівня розвитку емоційного інтелекту на успішність соціальної адаптації студентів першого курсу.....	240
<i>Колодій Анна</i> Lexical strategies for translating English slang into Ukrainian.....	243
<i>Кузнецова Поліна</i> Вплив діджиталізації на когнітивну сферу сучасної молоді.....	246
<i>Мінькова Олена</i> Роль фізичної активності у подоланні стресу та тривожності.....	249
<i>Неманежина Анастасія</i> Ресурсний потенціал артбуку в роботі з тривожністю молоді.....	251
<i>Понось Діана</i> Використання арттерапії як засобу подолання тривожності у дітей дошкільного віку під час війни.....	255
<i>Таніна Анастасія</i> Характеристика сучасних методів сугестивної терапії.....	259
<i>Фільченко Софія</i> Психологічні чинники стресостійкості молоді в умовах повномасштабного вторгнення.....	261

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ ФІЛОЛОГІЯ

<i>Березинець Єлизавета</i> The challenges of translating idioms in cross-linguistic communication.....	264
<i>Березніцька Тетяна</i> Візуальні практики як чинник когнітивної активності учнів 10-11 класів на уроках зарубіжної літератури.....	268
<i>Бойко Денис</i> Мовні зміни в соціальних мережах та інтернет-комунікації.....	271

<i>Велісевич Дар'я</i> Pragmatic Adaptation of the «Plain English» Style in Translation for Conservative Business Cultures.....	273
<i>Велісевич Дар'я</i> False Friends of the Translator in the French and English Languages.....	277
<i>Греськова Софія</i> Mobile applications for learning English vocabulary.....	280
<i>Гриценко Марія</i> The Reflection of the Culture of English-Speaking Countries in Idioms.....	284
<i>Гусар Мирослава</i> Колір як лінгвокогнітивна категорія в мовній картині світу.....	287
<i>Затварницька Дарина</i> Inductive vs Deductive approaches to teaching grammar: effectiveness in different contexts.....	290
<i>Касянюк Вікторія</i> Emerging Grammatical Trends in Contemporary English.....	294
<i>Кісь Вікторія</i> Іншість як випробування: етнічні, гендерні та соціальні конфлікти у романі «Країна інших» Лейли Слімані.....	297
<i>Ковальчук Домініка</i> The Balance Between the Global and the Local: The Concept of Glocalization.....	301
<i>Кружильний Олександр</i> Лінгвокогнітивна специфіка властивостей розуму в сучасній українській прозі.....	303
<i>Кушнір Наталія</i> Педагогічні стратегії розвитку художньо-образного мислення учнів старшої школи на уроках зарубіжної літератури.....	305
<i>Макартецька Аліна</i> Проблеми перекладу сучасної суспільно-політичної лексики.....	308
<i>Малашенко Вікторія</i> Вплив соціальних мереж на мовлення сучасної молоді.....	310
<i>Ничипорук Юлія</i> Gender-neutral language trends in modern English philology.....	313
<i>Огороднік Дарія</i> Гендерні аспекти мовної комунікації в сучасному суспільстві	315
<i>Островська Аліна</i> Історико-педагогічний огляд концепцій проблемного навчання.....	318
<i>Сушкова Оксана</i> Особливості перекладу аббревіатур і скорочень у військовій справі.....	321
<i>Тарчевська Віра</i> Debate as an integrated model for teaching foreign language communication and soft skills	324
<i>Уманців Маргарита</i> Inclusive assessment practices.....	326
<i>Ченурна Катерина</i> The Impact of Globalisation on the English Language and Cultural Identity (Based on Anglophone Media Texts).....	330
<i>Шевчук Катерина</i> Вербалізація «сумніву» в українських художніх текстах	334

<i>Явдошук Діана</i> Introducing new lexical material in a flipped classroom.....	337
<i>Ярмоленко Анна</i> Історичний контекст розвитку військового перекладу в Україні.....	341

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ

ІСТОРІЯ, КУЛЬТУРОЛОГІЯ, МИСТЕЦТВО, ДИЗАЙН, ПРАВО

<i>Мамчур Єлизавета</i> Monarchical Themes in British Literature and Folklore.....	344
<i>Мартинюк Владислав</i> Боротьба з корупцією як вимога вступу до ЄС: аналіз успіхів Литви та дорожня карта для України.....	346
<i>Мацкевич Вадим</i> Литва – адвокат України в ЄС та НАТО: чому підтримка Вільнюса є стратегічною?.....	349
<i>Останчук Катерина</i> Композиційні та стилістичні особливості графічних творів історичного жанру	353
<i>Плахтій Софія</i> Історико-правові засади української державності: від звичаєвого права до сучасної правової системи.....	355
<i>Тищук Роман</i> Інформаційна війна: історичні паралелі.....	361
<i>Туранська Крістіна</i> Механізми реалізації завдань культурної дипломатії в контексті сучасних геополітичних викликів.....	365

ПАНЕЛЬНА ДИСКУСІЯ

МЕНЕДЖМЕНТ, ТУРИЗМ, ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

<i>Артемчук Дарина</i> Напрями покращення фінансового стану підприємства аграрного сектору.....	370
<i>Бирко Владислав</i> Забезпечення ефективності менеджменту в умовах невизначеності та цифрової трансформації.....	373
<i>Глухий Роман</i> Керівник як інвестор: зміна управлінської парадигми в сучасній освіті.....	376
<i>Губа Роман</i> Спорт як інструмент реабілітації та соціальної інтеграції: перспективи українсько-литовської співпраці.....	378
<i>Ковальчук Богдана</i> Особливості формування антикризової команди підприємства.....	382
<i>Козубай Дмитро, Слєпчик Юлія</i> Чорнобильський заповідник як об'єкт екологічного та регенеративного туризму: від техногенної катастрофи до природного відродження.....	385
<i>Кутриш Анетта</i> Управління інформаційною безпекою підприємства в умовах цифровізації.....	389
<i>Середа Ярослав</i> Порівняльний аналіз та практичні аспекти застосування методологій Waterfall та Agile у сучасному менеджменті.....	392

емоційного інтелекту, оскільки дитина вчиться розуміти почуття інших через спільні відкриття, що є ключовим показником соціально-комунікативної компетентності [5, с. 90].

Сучасні підходи до організації музею в садочку наголошують на його динамічності, що позитивно впливає на адаптивні здатності дитини. Постійна зміна експозицій та впровадження інтерактивних елементів вчать дошкільника адекватно реагувати на зміни в навколишньому світі [4]. Це розвиває гнучкість мислення та здатність до швидкої адаптації в умовах, що постійно оновлюються. Предметно-ігрове середовище мінімузею стає мікромоделлю суспільства, де важливо бути активним, відкритим до нового та вміти продуктивно взаємодіяти з іншими членами громади, що повністю відповідає викликам сучасної освіти.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що потенціал мінімузею як засобу соціалізації є невичерпним. Це простір, де через гру засвоюються складні закони людських взаємин та формується повага до спільного минулого. Правильно організоване середовище допомагає дитині подолати соціальну самотність та стимулює згуртованість дитячого колективу. Саме такий комплексний підхід, де музей є частиною щоденного буття дитини, забезпечує гармонійний розвиток особистості та її успішну інтеграцію у великий світ соціальних стосунків.

Список використаних джерел і літератури:

1. Актуальні проблеми сучасної дошкільної та спеціальної освіти : збірник тез доповідачів / наук. ред. Т. Д. Панченко. Випуск 5. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2023. С. 26–31.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2021. С. 12–20.
3. Ляпунова В. А., Аніщук А. М. Музейна педагогіка в закладі дошкільної освіти: теорія та практика. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 45. Т. 2. С. 43–47.
4. Організація освітнього процесу в ЗДО за пріоритетними напрямками : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (01 березня 2024 р.). URL: <https://mon.gov.ua/osvita/doshkilna-osvita> (дата звернення: 05.05.2026).
5. Прокоф'єва О. О., Кондратюк С. М. Взаємодія сім'ї та ЗДО у формуванні соціально-комунікативної компетентності дошкільників. *Науковий вісник МНУ ім. В. О. Сухомлинського*. 2021. № 2 (71). С. 85–91.

Бочуля Максим,
студент гуманітарного факультету групи І-316
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
Науковий керівник: к. і. н., доцент **Островий В. М.**

Міжнародна співпраця кафедри суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії: Україна – Туреччина – Канада

Розбудова міжнародного академічного партнерства є одним із пріоритетних завдань сучасної вищої освіти, що передбачає не лише

формальний обмін досвідом, а й спільне осмислення складних історичних і суспільних явищ у міждисциплінарному та міжкультурному вимірі. Кафедра суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії упродовж 2025–2026 навчального року реалізувала два значимих міжнародних заходи: міжнародний вебінар з університетом Харран (Турецька республіка) та загальноакадемічний семінар з українською діаспорою спільнотою Канади, присвячений 40-й річниці Чорнобильської катастрофи. Обидва заходи відображають послідовну стратегію кафедри щодо інтеграції наукової, освітньої та громадянської проблематики в єдиний простір міжнародного академічного діалогу.

17 грудня 2025 р. за сприяння ректора Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Інни Шоробури, проректора з міжнародної діяльності Марії Ворник відбувся міжнародний науковий вебінар «The History of the Podolia Eyalet 1672 to 1699: Historiographical and Source Studies Aspects» («Історія Подільського еялету 1672–1699 рр.: історіографічний та джерелознавчий аспекти») [13].

Проведення заходу стало практичним кроком у реалізації положень про співпрацю між Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією та Університетом Харран, що офіційно закріпив двосторонню науково-освітню співпрацю [11].

Захід об'єднав викладачів кафедри суспільних дисциплін та студентів спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з іноземними партнерами – професорсько-викладацьким складом університету Харран (Турецька республіка), зокрема: доктором історичних наук, доцентом Ясіном Ташем; доктором історичних наук, професором Мехметом Алі Туркменогулу; доктором історичних наук, доцентом Ібрагімом Халілем Таніком; доктором історичних наук, доцентом Ефе Дурмушем; доктором археологічних наук, завідувачем кафедри Зафером Ензером; доктором історичних наук, координатором програми Erasmus+ Серканом Шенелем [13].

Вебінар відкрив в. о. завідувач кафедри суспільних дисциплін, доцент, кандидат історичних наук Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії Володимир Островий. У вступній доповіді він розкрив наукове та цивілізаційне значення українсько-турецького співробітництва у сфері дослідження середньовічної та ранньомодерної історії, наголосивши, що спільне вивчення складних сторінок минулого є важливим інструментом побудови міжкультурного взаєморозуміння. Доповідач акцентував на тому, що контакти між Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією та університетом Харран відкривають можливості для розширення джерельної бази за рахунок матеріалів турецьких архівів та

взаємного збагачення методологічних підходів – поєднання османістичної традиції турецьких колег із вітчизняними здобутками в галузі джерелознавства й регіональної історії. Залучення студентів до заходу Володимир Островий визначив важливим елементом формування їхніх фахових компетентностей та досвіду міжнародної академічної комунікації [13].

Кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін Анна Гуменюк виступила з доповіддю «The Intertextuality of History as a Way to Understanding Shared Cultures» («Інтертекстуальність історії як шлях до розуміння спільних культур»). Науковиця зосередилась на процесі антропологізації історичної науки – поступовому зміщенні дослідницьких пріоритетів від макроісторичних структур до аналізу індивідуального досвіду, культурних ідентичностей та повсякденних практик. Центральним теоретичним інструментом стала концепція інтертекстуальності: будь-який історичний текст – літописне джерело, дипломатичний документ, художній твір або картографічний матеріал – є невід'ємною частиною ширшої мережі культурних значень і кодів. Анна Гуменюк показала, що застосування інтертекстуального аналізу до вивчення українсько-турецької історії дозволяє вийти за межі традиційного протиставлення «своє – чуже» та виявити глибинні пласти культурного взаємопроникнення, які часто залишаються поза увагою класичних національних наративів. Доповідачка обґрунтовує тезу, що діалог між національними історіографічними школами України та Туреччини є обов'язковою науково-методологічною умовою для формування коректної парадигми спільної історії [13].

У межах реалізації зазначеного історіографічного вектору кандидат історичних наук, доцент Людмила Левандовська представила доповідь «A Brief Analysis of the Works of Eastern European Researchers on the Ottoman Presence in Podillia (1672–1699)» («Короткий аналіз праць дослідників Східної Європи про османську присутність на Поділлі (1672–1699)»). Дослідниця здійснила послідовний історіографічний та джерелознавчий огляд праць польських, чеських і українських авторів. Детально проаналізовано «Historiam belli cosacco-polonici» Самуеля Гродзького (1672 або 1678 pp.) – ключового джерела для реконструкції облоги Кам'янця-Подільського 1672 р. [27], уперше перекладеного українською у 2021 р. Олександром Кислюком, який загинув від рук російських окупантів в м. Ірпені. Охарактеризовано «Opowiadania historyczne» (1879–1892 pp.) Антонія Ролле, введені в україномовний науковий обіг збіркою Юлії Лискун «Йозеф Ролле і Кам'янець» 2024 р. [26]; монографію Францішека Равіти-Гавронського «Ostatni Chmielnniczenko. 1640–1679»; «Historya Rusi południowej» Олександра Яблоновського 1912 р. [28]; чесько-українську

працю Яна Рипки та Дмитра Дорошенка «Hejtman P. Dorošenko a jeho turecká politika» 1933 р. [25]. Особливу увагу приділено науковій спадщині польського медієвіста Даріуша Колодзейчика, який у статті 1992 р. [8] систематично представив огляд османських джерел, у монографії 1994 р. [29] здійснив перше комплексне дослідження еялету, а у 2004 році опублікував повний англomовний переклад османського дефтера Поділля 1681 р., що демократизувало дослідницьке поле для науковців різних шкіл [30].

Студент III курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Максим Бочуля представив комплексний огляд стану вивчення Подільського еялету в українській історіографії, систематизувавши наукову літературу за вищим тематичним напрямком.

Характеризуючи міжвоєнний період, доповідач охарактеризував фундаторський внесок Михайла Грушевського, який у десятому томі «Історії України-Руси» [5] вперше здійснив комплексний аналіз втрати Поділля в загальноєвропейському контексті, та Івана Крип'якевича, праця «Історія України» [10] – заклала підвалини вивчення військово-політичної проблематики османського панування.

У сфері політичної та дипломатичної історії доповідач представив монографію Валерія Смолія та Валерія Степанкова «Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.)» [21], дослідження Тараса Чухліба «Козаки та Яничари: Україна у християнсько-мусульманських війнах 1500–1700 рр» [24], а також праці Юрія Мицика «Регести документів «татарського відділу» Архіву коронного у Варшаві (кінець XVI–XVII ст.)», присвяченій козацькій дипломатії у відносинах із Високою Портою за посередництва Кримського ханства козацькій дипломатії з татарами та османами [12].

Аналізуючи військову та фортифікаційну проблематику, Максим Бочуля звернувся до праці Ольги Пламеницької «Сакральна архітектура Кам'янця на Поділлі» [17] та дослідження присвячених обороні Кам'янець-Подільської фортеці – Руслана Нагнібіди [14] та Юхима Сіцінського [20], які реконструювали систему укріплень і організацію яничарського гарнізону.

Адміністративну структуру провінції відтворено через монографію Олександра Середи «Османсько-українська дипломатія в документах XVII–XVIII ст.» [19] та Миколи Крикуна «Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України в XV–XVIII ст.» [9], у якій реконструйовано структуру санджаків і повноваження османських урядовців, та розвідки Сергія Трубчанінова та Олександра Расщупкіна з історичної географії Кам'янця-Подільського [18], що окреслюють фіскальні й адміністративні

механізми управління еялетом.

Соціально-економічний зріз представлено через фундаментальну монографію Ферхада Туранли «Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах (друга половина XVI – перша чверть XVIII століття)» [23], яка вводить у науковий обіг османських першоджерела про демографічні зміни, тимарну та систему функціонування вакфів, а також дослідження Олега Будзея «Вулицями Кам'янця-Подільського» про торговельно-економічні зв'язки Поділля в османський період» [1].

Культурно-релігійний, археологічний та мікроісторичний напрями доповідач висвітлив через праці Олександра Галенка про міжконфесійне співіснування та трансформації ідентичностей [4], дослідження Ігоря Старенького й Дмитра Ващука «Османські будівлі Кам'янця-Подільського (за матеріалами археологічних розкопок)», які реконструюють зміни міського простору Кам'янця-Подільського на основі матеріальних свідчень [3].

Окремо доповідач на оцінку важливості картографічних джерел – давніх османських карт та сучасних історичних реконструкцій – для відтворення просторової організації влади Порти на Поділлі. Підсумовуючи, Максим Бочуля констатував якісну зміну дослідницької парадигми після 1991 р.: Подільський еялет сприймається вже не як підкорена територія, а як повноцінна османська провінція зі складною адміністративною структурою та унікальною соціокультурною динамікою.

Здобувач (другого) магістерського рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) Роман Мазур зосередився на культурно-релігійному, археологічному та мікроісторичному зрізах вивчення еялету. Особливу увагу дослідником було приділено науковим напрацюванням Павла Нечитайла [15; 16], а також спільним студіям Дмитра Ващука та Ігоря Старенького [2]. Зазначені праці, що базуються на результатах новітніх архітектурно-археологічних вишукувань, дозволили суттєво розширити речову доказову базу та верифікувати характер трансформацій у міському устрої та архітектурному ландшафті Кам'янця-Подільського під час османського панування.

Мікроісторичні розвідки Валерія Степанкова, присвячені Кам'янцю-Подільському [22], а також дослідження Ігоря Западенка та Ірини Леськів, щодо Меджибожа [7] дозволяють реконструювати повсякдення містян та особливості реалізації османської влади на локальному рівні.

Учасники від університету Харран активно долучилися до дискусії, поцікавилися джерельною базою досліджень та представленістю

османської проблематики в освітніх програмах Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії запропонували розширити джерельну базу матеріалами турецьких архівів. За підсумками вебінару погоджено проведення серії гостьових лекцій і тематичних вебінарів, що відкриває широкий простір для спільних наукових розвідок.

26 квітня 2026 року викладачі кафедри суспільних дисциплін – Анна Гуменюк, Людмила Левандовська, Володимир Островий – та студент III курсу спеціальності «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)» Максим Бочуля долучилися до загальноакадемічного семінару «Чорнобильська трагедія». Захід, організований на платформі Zoom до 40-х роковин ядерної катастрофи, відбувся за участі української діаспори м. Гамільтон (Канада) та школи «Спадщина» [6].

Анна Гуменюк у доповіді «Chornobyl Tragedy Anniversary» розглянула катастрофу як подію цивілізаційного злому, що залишила глибокий слід у колективній пам'яті українського народу. Доповідачка наголосила, що 40-річчя трагедії є нагодою для осмислення уроків Чорнобиля в контексті сучасних глобальних викликів та утвердження культури пам'яті як складника національної ідентичності. Особливу увагу приділено питанню збереження й передачі пам'яті наступним поколінням через освітні програми та діяльність діаспорних громад [6].

Людмила Левандовська у доповіді «Causes, Detailed Timeline of Events, Conclusions» здійснила системний аналіз передумов і причин аварії на четвертому енергоблоці ЧАЕС в ніч з 25 на 26 квітня 1986 р., відтворила хронологію подій від початку випробувань до евакуації населення із зони відчуження, охарактеризувала довгострокові наслідки для здоров'я людей та екосистем. У висновках дослідниця підкреслила, що Чорнобильська катастрофа стала одним із чинників системної кризи радянської держави, а її уроки залишаються актуальними в контексті ядерної безпеки та воєнних загроз, зокрема з огляду на тимчасову окупацію військами РФ Чорнобильської зони у 2022 р. [6].

Семінар завершився академічною дискусією, в якій взяли участь представники громади та учні школи «Спадщина». За підсумками зустрічі сторони підтвердили зацікавленість у подальшому розвитку співпраці в освітній та культурній сферах.

Таким чином, реалізовані кафедрою суспільних дисциплін Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії міжнародні заходи засвідчують послідовне формування широкої мережі наукових і освітніх партнерств, що охоплюють різні географічні регіони та тематичні платформи. Обидва заходи об'єднує спільний методологічний принцип: звернення до складних і трагічних сторінок історії як підґрунтя для побудови міжкультурного діалогу та академічного співробітництва.

Студентська молодь у науці: матеріали всеукраїнської студентської науково-практичної конференції (Хмельницький, 11 травня 2026 р.)

Залучення студентів засвідчує орієнтацію кафедри на формування нового покоління вчителів історії та громадянської освіти, здатних до рівноправного освітнього діалогу в міжнародному середовищі. Погоджені напрями подальшої співпраці – спільні вебінари, гостьові лекції, розширення джерельної бази за рахунок іноземних архівів, а також розвиток зв'язків з українською діаспорою, які відкривають перспективи для якісного поглиблення міжнародної діяльності кафедри суспільних дисциплін в наступні роки.

Список використаних джерел і літератури:

1. Будзей О. В. Вулицями Кам'янця-Подільського. Львів: Світ, 2005. 272 с.
2. Ващук Д., Старенький І. Кам'янець османський: історико-туристичний маршрут / Міністерство освіти і науки України; НАН України. Інститут історії України; Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Кам'янець-Подільський: ФОП Панькова А. С., 2024. 72 с.
3. Ващук Д., Старенький І. Османські будівлі Кам'янця-Подільського (за матеріалами археологічних розкопок). *Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура* : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. (Кам'янець-Подільський, 16–17 травня 2025 р.) / за ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв ; Одеса ; Кам'янець-Подільський, 2025. С. 24–26.
4. Галенко О. Східна Європа XVI–XVIII ст. на карті османського історика Мегмеда Різи. *Український історичний журнал*. 2014. № 5. С. 33–48.
5. Грушевський М. С. Історія України-Руси. Т. 10. Київ, 1936. 394 с.
6. Загальноакадемічний семінар «Чорнобильська трагедія» 26 квітня 2026 р. *Facebook*. URL: <https://www.facebook.com/share/p/1BTAqSreHS/> (дата звернення: 09.05.2026).
7. Западенко І., Леськів І. До питання про «турецькі фортифікації» Меджибожа 1672–1699 рр. у світлі документальної хронології османських претензій на Поділля. *Current issues in research, conservation and restoration of historic fortifications*. 2022. № 17. С. 53–62.
8. Колодзейчик Д. Кам'янецький еялет: турецькі джерела до історії Поділля 1672–1699 років / Український археографічний щорічник. Вип. І. Київ, 1992. С. 113–118.
9. Крикун М. Адміністративно-територіальний устрій Правобережної України в XV–XVIII ст.: Кордони воєводства у світлі джерел. Київ, 1993. 186 с.
10. Крип'якевич І. П. Історія України. Львів: Світ, 1990. 519 с.
11. Меморандум про взаєморозуміння між Хмельницькою гуманітарно-педагогічною академією (Україна) та Університетом Харран (Туреччина) від 7 лип. 2025 р. URL: https://drive.google.com/file/d/1eryEvQN9b_dV_x3mQsIXd5q-hM-uRMtk/view (дата звернення: 08.05.2026).
12. Мищик Ю. Регести документів «татарського відділу» Архіву коронного у Варшаві (кінець XVI–XVII ст.). *Україна в Центрально-Східній Європі*. Київ, 2002. Вип. 2. С. 318–365.
13. Міжнародний науковий вебінар «The History of the Podolia Eyalet 1672 to 1699: Historiographical and Source Studies Aspects»: [відеозапис] / сторінка ХГПА. *Facebook*. 17 груд. 2025 р. URL: <https://www.facebook.com/share/v/1DyuWrwGwK/> (дата звернення: 08.05.2026).
14. Нагнібіда Р. В. Оборонні укріплення Подільського воєводства у період османського панування (1672–1699 рр.). *Праці Центру пам'яткознавства*. 2015. Вип. 27. С. 206–225.
15. Нечитайло П. Досвід дослідження археологічних комплексів доби Кам'янецького еялету (1672–1699 рр.). *Українсько-турецькі відносини крізь століття: історія, дипломатія, економіка, культура* : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. (Кам'янець-Подільський, 16–17 травня 2025 р.) / за ред. Л. А. Вовчук. Миколаїв ; Одеса ; Кам'янець-Подільський, 2025. С. 22–23.
16. Нечитайло П. Османська кав'ярня в Кам'янці-Подільському. І: Польові роботи, керамічний посуд, люльки. *Превентивна археологія в Україні*. 2022. Вип. 1. Київ ; Кам'янець-Подільський: ОАСУ. 296 с.
17. Пламеницька О. А. Сакральна архітектура Кам'янця на Поділлі. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. 387 с.
18. Расщупкін О. І., Трубочанінов С. В. Кам'янець на Поділлі. Кам'янець-Подільський : Оіом, 2008. 112 с.
19. Середа О. Османсько-українська дипломатія в документах XVII–XVIII ст. = [XVII.-XVIII. Yüzyıl

**Студентська молодь у науці: матеріали всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції (Хмельницький, 11 травня 2026 р.)**

belgelerinde Osmanlı-Ukrayna diplomasisi] : [монографія] / Олександр Середя = [Oleksandr Sereda]; Друге видання [2. Basım]; НАН України Інститут сходознавства ім. А. Ю. Кримського; Стамбульський університет Київ; Стамбул, 2019. 176 с.

20. Сіцинський Є. Оборонні замки Західного Поділля XIV–XVII ст.: історично-археологічні нариси / Українська академія наук. Київ, 1928. 99 с.

21. Смолій В., Степанков В. Українська національна революція XVII ст. (1648–1676 рр.). Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 447 с.

22. Степанков В. С. Участь П. Дорошенка у Кам'янецькій кампанії 1672 р. Мегмеда IV та її політичні наслідки. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки*. 2009. Вип. 2. С. 31–39.

23. Туранли Ф. Козацька доба історії України в османсько-турецьких писемних джерелах (друга половина XVI – перша чверть XVIII століття). Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 606 с.

24. Чухліб Т. Козаки та Яничари: Україна у християнсько-мусульманських війнах 1500–1700 рр. Вид. 2-е, допов. Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2020. 446 с.

25. Dorosenko D., Rypka J. Hejtman Petro Dorosenko a jeho turecka politika. Praha : Nakladem vlastnim, 1933. 55 s.

26. Dr. Antoni J. – Юзеф Ролле: до 195-річчя від дня народження видатного краєзнавця Поділля 1829–1894: біобібліографічний покажчик. Кам'янець-Подільський, 2024. 120 с.

27. Grondski S. Historia belli Cosacco-Polonici. Pestini: Typis Francisci Augustini Patzko, 1789. 452 p.

28. Jabłonowski A. Historya Rusi południowej do upadku Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków : Nakładem Funduszu Nestora Bucewicza, 1912. 366 s.

29. Kołodziejczyk D. Podole pod panowaniem tureckim: Ejalet Kamieniecki 1672–1699. Warszawa: Oficyna Wydawnicza Polczek Polskiego Czerwonego Krzyża, 1994. 264 s.

30. Kołodziejczyk D. The Ottoman Survey Register of Podolia (ca. 1681). Defter-i Mufasssal-i Eyalet-i Kamaniçe. Part I: Text, Translation, and Commentary. Kyiv – Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press for the Harvard Ukrainian Research Institute, 2004. 672 p.